

Nr 18.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om upphävande av kamrarnas paritetiska representation i de ständiga utskotten.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna, nr 15 i första kammaren av fru *Lindström* och nr 25 i andra kammaren av herr *Edberg m. fl.* hemställes, »att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa om utredning med förslag om sådan ändring av riksdagsordningens § 36 att de ständiga utskotten sammansätts proportionellt i överensstämmelse med kamrarnas olika numerär».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Motionärerna framhålla, att med den nuvarande utskottsorganisationen alltför många av andra kammarens ledamöter äro ställda utanför arbetet inom utskotten. I syfte att giva andrakammarledamöterna en högre grad av utskottssysselsättning föreslå motionärerna ett upphävande av kamrarnas paritetiska representation i de ständiga utskotten och införande av bestämmelser om utskottens sammansättning i proportion till kamrarnas ledamotsantal.

Vid de tillfällen då riksdagens arbetsformer varit föremål för överväganden, har också en sådan lösning av sysselsättningsfrågan upptagits till prövning. Avsteg från kamrarnas jämlika utskottsrepresentation kunde emellertid enligt 1930 års sakkunniga för riksdagens arbetsformer (SOU 1931: 26) icke ifrågakomma redan av den anledningen, att det bestämt stred mot principen om kamrarnas lika behörighet och myndighet. De sakkunniga, som tillsattes år 1946 för utredning av frågan om riksdagens arbetsformer (SOU 1947: 79) framhöllo, att de visserligen icke ansågo, att ett upphävande av den paritetiska utskottsrepresentationen nödvändigtvis skulle behöva medföra någon påtaglig rubbning av första kammarens inflytande och därför icke heller måste anses vara oförenligt med vårt riksdagsskicks grundprinciper, men i likhet med tidigare utredningar, ville de sakkunniga icke förorda någon ändring i berört hänseende. I proposition (nr 244) till 1948 års riksdag med förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, framhöll föredragande departementschefen, att han i likhet med de sakkunnigas majoritet ej fann sig böra förorda ett upp-

hävande av kamrarnas jämlika representation, vilken departementschefen ur principiella synpunkter fann riktigast. Det särskilda utskott, som hade att behandla propositionen (utlåtande nr 1), ansåg de däri framlagda förslagen beträffande utskottsväsendet vara väl avvägda. Utskottet uttalade sig ej i frågan om kamrarnas paritetiska representation i de ständiga utskotten.

Till de ändringar i utskottsorganisationen, som sålunda genomfördes 1949, bidrog önskan att kammarledamöterna i största möjliga utsträckning borde beredas tillfälle att delta i utskottsarbete. Genom 1949 års revision av riksdagens arbetsformer utökades antalet ständiga utskott med ett tredje lagutskott samtidigt som ledamotsantalet i statsutskottet höjdes från 24 till 30 och i jordbruksutskottet från 16 till 20. Antalet ledamöter i de ständiga utskotten höjdes härigenom från 72 till 85 för vardera kammaren. Samtidigt inrättades ett allmänt beredningsutskott för vardera kammaren. För närvarande disponera första kammaren över 97 ordinarie platser i ständiga utskott och beredningsutskott, medan andra kammaren har 105 platser. Medan första kammaren tillsatt 128 suppleanter i dessa utskott, är motsvarande siffra för andra kammarens del 178. I viss utsträckning förekommer att kammarledamöterna har plats i mer än ett utskott. Om suppleantplatser medräknas, har sålunda 84 första kammarledamöter och 68 andrakammarledamöter mer än en utskottsplats. Om statsråd och talmän frånräknas, sakna 5 av första kammarens och 11 av andra kammarens ledamöter utskottsplats.

De så nyligen som år 1949 genomförda förändringarna i utskottsorganisationen inneburo sålunda ökade möjligheter till sysselsättning i utskott för andra kammarens ledamöter. Med hänsyn härtill och då ett upphävande av kamrarnas paritetiska representation i utskotten skulle innebära en så genomgripande förändring, att den näppeligen bör genomföras isolerat utan först bör upptagas till prövning i samband med en av motionärerna ingalunda påyrkad omprövning av hela vårt tvåkammerssystem, anser sig utskottet ej kunna tillstyrka en skrivelse med hemställan om utredning i motionernas syfte.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 april 1951.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson, Karl August Johanson, Elmgren, Herlitz,* Lindén, Bergh, Damström,* Weiland och Fritiof Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén,* von Friesen,* Pettersson i Norregård,* Norén, Swedberg, Spångberg, Nolin,* Jonsson i Haverö, Hammar och Edberg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) av herr *Spångberg*, som beträffande utskottets *motivering* ansett att stycket å sid. 2, som börjar med orden »De så nyligen», och slutar med »motionernas syfte» bort erhålla följande lydelse:

»Med hänsyn till vad sålunda anförts och, då de gällande bestämmelserna om utskottens sammansättning, så nyligen som år 1949 blivit föremål för en omreglering, anser sig utskottet ej kunna tillstyrka en skrivelse med hemställan om utredning i motionernas syfte.»

2) av herrar *von Friesen*, *Hammar* och *Edberg*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna nr 15 i första kammaren och nr 25 i andra kammaren och sålunda föreslå riksdagen att i skrivelse till regeringen hemställa om utredning med förslag om sådan ändring av riksdagsordningen § 36 att de ständiga utskotten sammansättas proportionellt i överensstämmelse med kamrarnas olika numerär.
